

บทที่ 2

รัฐบาลและการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย

1. ทำไมจึงต้องมีการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย
2. วัตถุประสงค์ของการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย
3. ขอบเขตของการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย
 - 3.1 ใครเป็นผู้ดำเนินการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย
 - 3.2 เครื่องมือที่รัฐใช้ในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย
4. บทบาทของรัฐในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย
 - 4.1 บทบาทของรัฐในการควบคุมดูแลบริษัทประกันภัย
 - 4.2 บทบาทของรัฐในการควบคุมดูแลตัวแทนและนายหน้าประกันภัย

1. ทำไมต้องมีการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย

สาเหตุที่ต้องมีการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย เนื่องมาจากลักษณะการประกอบกิจการของธุรกิจประกันภัยที่แตกต่างจากลักษณะการประกอบกิจการการค้าโดยทั่วไป ดังนี้

1.1 การให้บริการความคุ้มครองการเสี่ยงภัยแก่ผู้เอาประกันภัยนั้น เป็นภารกิจของธุรกิจประกันภัยที่จะต้องปฏิบัติในอนาคต (Future Performance) กล่าวคือ ในขณะที่ทำสัญญาประกันภัย บริษัทจะได้รับเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัย ซึ่งถือเป็นรายได้ล่วงหน้า เพราะเมื่อบริษัทรับเบี้ยประกันภัยแล้วจะต้องมีภาระผูกพันในการให้บริการด้านความคุ้มครองตลอดระยะเวลาการเอาประกันภัย ดังนั้นในทางปฏิบัติจะทำอะไรให้ผู้เอาประกันภัยได้รับความคุ้มครองหรือได้รับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแก่ชีวิตและทรัพย์สินในทุกกรณีจากบริษัทประกันภัยตามสัญญาที่ตกลงกันได้ โดยรายละเอียดของข้อตกลงจะได้ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อเป็นหลักฐานแห่งสัญญา

1.2 สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ประกอบขึ้นด้วยข้อความที่เป็นเงื่อนไข และข้อยกเว้นในลักษณะต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อน (Complexity) กล่าวคือ สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาสำเร็จรูปที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้แก่ บริษัทผู้รับประกันภัยเพียงฝ่ายเดียวเป็นผู้กำหนดรูปแบบและเงื่อนไขของสัญญา โดยที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ได้แก่ผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดดังกล่าว ในทางปฏิบัติผู้เอาประกันภัยจึงเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบ อีกทั้งผู้เอาประกันภัยจะได้รับประโยชน์จากสิทธิที่มีอยู่ตามสัญญาต่อเมื่อได้ปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาด้วย ผู้เอาประกันภัยจึงต้องศึกษารายละเอียดของสัญญาประกันภัยอย่างชัดเจนเพื่อการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นข้อความที่ปรากฏในกรมธรรม์ประกันภัยตามข้อตกลงของสัญญาประกันภัยจึงต้องชัดเจน ง่ายต่อความเข้าใจ และมีรูปแบบสากลเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

1.3 ต้นทุนในการให้ความคุ้มครองของบริษัทประกันภัยเป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นในอนาคตซึ่งไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอนได้ (Unknown Future Costs) กล่าวคือ ต้นทุนที่สำคัญของบริษัทประกันภัยที่เป็นต้นทุนส่วนใหญ่นั้น คือ ค่าใช้จ่ายในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือเงินผลประโยชน์ซึ่งบริษัทไม่สามารถทราบได้ว่าจะเป็น

เท่าไรจนกว่าความเสียหายจะเกิดขึ้น และสำหรับการประกันวินาศภัยนั้นบริษัทไม่สามารถทราบได้ว่า จะเกิดความเสียหายขึ้นบ่อยครั้งเพียงใดตลอดช่วงระยะเวลาเอาประกันภัย ในทางปฏิบัติการกำหนดค่าเบี้ยประกันภัยให้สอดคล้องกับต้นทุนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะง่ายนักต้องอาศัยข้อมูลในอดีตมาคำนวณหาแนวโน้มและความน่าจะเป็นของความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำต้องมีหน่วยงานของรัฐเข้ามารับผิดชอบในการพิจารณากำหนดอัตราค่าเบี้ยประกันภัยให้เกิดความยุติธรรมทั้งต่อผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย ส่งผลให้ธุรกิจประกันภัยสามารถดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยอย่างต่อเนื่อง

1.4 การประกอบธุรกิจประกันภัยในแนวทางที่ไม่ถูกต้องตามหลักการจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือของสาธารณชนผู้บริโภคที่มีต่อการประกันภัย (Abuses) กล่าวคือ ธุรกิจประกันภัยเป็นทั้งสถาบันการเงินของประเทศที่สามารถระดมเงินทุนจากประชาชน และในขณะเดียวกันก็เป็นสถาบันที่ให้ความคุ้มครองต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน ส่งผลให้เกิดความมั่นคงและความสงบสุขในสังคม ฉะนั้นหากธุรกิจประกันภัยมีลักษณะการประกอบธุรกิจในแนวทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น หลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามสัญญาประกันภัยหรือประวิงเวลาในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนย่อมทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของสถาบันประกันภัยเสื่อมลงซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมในที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย

การควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

2.1 เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าบริษัทผู้รับประกันภัยมีฐานะทางการเงินที่มั่นคงและมีเสถียรภาพ (to ensure financial soundness and stability of insurers) เนื่องจากการประกอบธุรกิจประกันภัยต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมากในเรื่องของการให้หลักประกันในความมั่นคงปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ในการนี้บริษัทประกันภัยต้องบริหารการเงินของบริษัทให้ดีพอที่จะสามารถชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือคุ้มครองต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาการเอาประกันภัย รัฐจึงต้องกำกับดูแลสภาพ

การมีทรัพย์สินเหนือกว่าหนี้สินของบริษัท (to monitor corporate solvency) เพื่อให้สามารถชดใช้ภาระผูกพันและหนี้สินที่มีต่อผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ และเจ้าหนี้อื่น ๆ

2.2 เพื่อให้มีหลักประกันในความยุติธรรมทางการค้า (to ensure fair trading) ตามที่ได้กล่าวแล้วในข้างต้นว่า ผู้รับประกันภัยเป็นผู้กำหนดรูปแบบและเงื่อนไขของสัญญาประกันภัยโดยที่ผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนร่วมหรืออำนาจต่อรองในเรื่องดังกล่าว ทำให้ผู้เอาประกันภัยตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบ รัฐจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาให้ความเห็นชอบในรูปแบบและข้อความที่ปรากฏในกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งถือเป็นหลักฐานแห่งสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งเอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งแก่ผู้ซื้อและผู้ขายความคุ้มครองในธุรกิจประกันภัย

2.3 เพื่อให้มีหลักประกันในอัตราเบี้ยประกันภัยที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม (to ensure reasonable rates) อัตราเบี้ยประกันภัยเปรียบได้กับระดับราคาสินค้าที่บริษัทประกันภัยกำหนดขึ้น และเป็นระดับราคาที่มีได้กำหนดขึ้นจากต้นทุนที่แน่นอนเหมือนสินค้าทั่วไป แต่กำหนดขึ้นจากการประมาณค่าใช้จ่ายโดยเฉพาะค่าสินไหมทดแทนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ที่สำคัญของโครงสร้างต้นทุนโดยอาศัยข้อมูลตัวเลขค่าใช้จ่ายในอดีตเป็นฐานในการคำนวณ ฉะนั้นหากการกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยสูงกว่าที่ควรจะเป็นก็จะทำให้ผู้เอาประกันภัยถูกเอาเปรียบ และถ้าต่ำกว่าที่ควรจะเป็นก็จะทำให้บริษัทประกันภัยเสียเปรียบและอาจมีปัญหาในการประกอบการ ดังนั้นเพื่อให้อัตราเบี้ยประกันภัยสอดคล้องกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต ควรต้องมีการพิจารณากำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยด้วยความระมัดระวังอย่างรอบคอบบนพื้นฐานของความยุติธรรม เพื่อให้ได้อัตราเบี้ยประกันภัยที่สมเหตุสมผลไม่ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เกี่ยวข้องเกิดการได้เปรียบและเสียเปรียบซึ่งกันและกัน

2.4 เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภคในธุรกิจประกันภัย (to protect the interests of insurance consumers) โดยหลักการของการประกันภัยนั้น ผู้บริโภคในฐานะผู้เอาประกันภัยต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยซึ่งถือได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่จ่ายล่วงหน้า เพื่อแลกกับความคุ้มครองที่จะได้รับเมื่อเกิดความเสียหายแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินตนในอนาคตตลอดระยะเวลาการเอาประกันภัย ดังนั้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นผู้เอาประกัน

ภัยย่อมคาดหวังที่จะได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือความคุ้มครองเต็มจำนวนซึ่งควรจะได้รับตามข้อตกลงที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของตน ดังนั้นรัฐจึงต้องควบคุมดูแลให้ผู้เอาประกันภัยได้รับการปฏิบัติตามสัญญาดังที่ปรากฏรายละเอียดในกรมธรรม์ประกันภัยทุกประการ

3. ขอบเขตของการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย

การประกันภัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนหม่มากและมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม รัฐบาลในฐานะผู้บริหารประเทศจึงต้องรับผิดชอบในการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบภายใต้กรอบแห่งกฎหมาย โดยหน่วยงานภาครัฐผู้รับผิดชอบสามารถอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

3.1 ใครเป็นผู้ดำเนินการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย

กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ คือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยตามนโยบายที่รัฐได้มอบหมายบนพื้นฐานของความยุติธรรม มั่นคง และเป็นที่เชื่อถือต่อสาธารณชน กรมการประกันภัยได้มีการแบ่งส่วนราชการเพื่อรองรับงานในความรับผิดชอบทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันชีวิตและธุรกิจประกันวินาศภัย ดังนี้

- 1) สำนักงานเลขานุการกรม
- 2) กองตรวจสอบและกำกับ
- 3) กองนิติการ
- 4) กองประกันชีวิต
- 5) กองประกันวินาศภัย
- 6) กองวิชาการและสถิติ
- 7) สำนักนายทะเบียนคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ
- 8) สำนักงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัย (4 เขต)
- 9) ศูนย์ประสานราชการฝ่ายกิจการประกันภัย (75 จังหวัด)

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับกรมการประกันภัยจะได้ศึกษาในบทที่ 5 ต่อไป

3.2 เครื่องมือที่รัฐใช้ในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย

ในการปฏิบัติงานด้านการดูแลธุรกิจประกันภัยของกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์นั้นได้อาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องรวม 4 ฉบับเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางประกอบการให้บริษัทประกันภัยได้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของธุรกิจและเพื่อความมั่นใจแก่ประชาชนผู้ใช้บริการ กฎหมายดังกล่าวได้แก่

- 1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3
ลักษณะ 20 ว่าด้วยการประกันภัย (มาตรา 861-897)
- 2) พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535
- 3) พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535
- 4) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535

สำหรับรายละเอียดของกฎหมายดังกล่าวจะได้ศึกษาในหัวข้อบทบาทของรัฐในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยและในบทที่ 4 ต่อไป

4. บทบาทของรัฐในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย

ในบทนี้จะแยกพิจารณาบทบาทของรัฐโดยกรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยเป็น 2 ส่วน คือในส่วนของบริษัทประกันภัย และส่วนของตัวแทนและนายหน้าประกันภัย โดยการศึกษาได้อาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เป็นหลักสำคัญในการอธิบายให้เห็นลักษณะของการควบคุมดูแลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อมิให้เกิดการสับสนในการศึกษาเรื่องต่อไปนี ขอให้ความหมายสำหรับศัพท์บางคำซึ่งจะต้องใช้ประกอบการอธิบายดังนี้

- 1) ธุรกิจประกันภัย หมายถึง ธุรกิจประกันวินาศภัยหรือธุรกิจประกันชีวิต
- 2) บริษัทประกันภัย หมายถึง บริษัทประกันวินาศภัยหรือบริษัทประกันชีวิต

- 3) นายหน้าประกันภัย หมายถึง นายหน้าประกันวินาศภัยหรือนายหน้าประกันชีวิต
- 4) ตัวแทนประกันภัย หมายถึง ตัวแทนประกันวินาศภัยหรือตัวแทนประกันชีวิต
- 5) รัฐมนตรี หมายถึง รัฐมนตรีผู้รักษาการตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย หรือตาม พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ซึ่งปัจจุบันได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
- 6) นายทะเบียน หมายถึง อธิบดีกรมการประกันภัยหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมการประกันภัยมอบหมาย

4.1 บทบาทของรัฐในการควบคุมดูแลบริษัทประกันภัย

รัฐได้กำหนดกระบวนการในการควบคุมดูแลบริษัทประกันภัยอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมตั้งแต่การจัดตั้งบริษัท การควบคุมการประกอบการโดยเฉพาะในเรื่องความมั่นคงทางการเงิน การนำเบี้ยประกันภัยไปลงทุน และการเลิกกิจการ

1) การขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัย

การขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยทั้งที่เป็นธุรกิจประกันวินาศภัยหรือธุรกิจประกันชีวิตต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 โดยแยกพิจารณาเป็น

1.1) บริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย ต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 6 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 7 ดังนี้

(1) การประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตจะกระทำได้อต่อเมื่อได้ตั้งขึ้นในรูปบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยมหาชนจำกัด ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี ในการนี้จะกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติก่อนให้ความเห็นชอบก็ได้

(2) เมื่อได้จัดตั้งบริษัทตามข้อ (1)แล้ว บริษัทนั้นจะต้องวางหลักทรัพย์ประกันตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 19 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 กับทั้งต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 27 ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าสามสิบล้านบาท หรือตาม พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 27 ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท จากนั้นจึงให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตต่อรัฐมนตรีภายในระยะเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินหกเดือนนับแต่วันที่ได้จดทะเบียนเป็นบริษัท จำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด

(3) การขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิต และการออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี – และในการอนุมัติรัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้ เช่น จำนวนเงินทุนที่จดทะเบียน เงื่อนไขคุณสมบัติของกรรมการหรือผู้บริหารบริษัท เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าบริษัทจะสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง จากนั้นจึงจะเริ่มประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตได้

1.2) บริษัทต่างประเทศที่ตั้งสาขาของบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตต้องดำเนินการตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 7 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 8 ดังนี้

(1) การตั้งสาขาของบริษัทต่างประเทศเพื่อประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตนั้น ต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี ในการนี้รัฐมนตรีจะอนุญาตโดยมีเงื่อนไขก็ได้และการขอรับใบอนุญาตรวมทั้งการออกใบอนุญาตในกรณีดังกล่าวต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) สาขาของบริษัทประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตต้องดำรงทรัพย์สินไว้ในประเทศไทยตามจำนวน ชนิด วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด จำนวนทรัพย์สินที่รัฐมนตรีกำหนดต้องไม่ต่ำกว่าจำนวนเงินกองทุนที่บริษัทต้องดำรงตาม มาตรา 27 แห่ง พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535

(3) รัฐมนตรีจะออกใบอนุญาตต่อเมื่อบริษัทได้วางหลักทรัพย์ประกันตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 19 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 และดำรงไว้ซึ่งทรัพย์สินในประเทศไทยตามข้อ (2) แล้ว

(4) บริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตต่างประเทศจะเปิดสาขา ณ ที่ใด ๆ ก็ได้ และสาขาให้หมายความรวมถึงสำนักงานที่แยกออกจากสำนักงานใหญ่ของบริษัทไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร และได้รับเงินค่าใช้จายจากบริษัทไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงสถานที่ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนให้ใช้เป็นที่ตั้งหน่วยปฏิบัติการข้อมูล สถานที่เก็บเอกสาร และสถานที่ฝึกอบรมที่เกี่ยวกับกิจการของบริษัท

1.3) ข้อห้ามปฏิบัติที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจประกันภัย ตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 17 และ 18 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 18 และ 19 ได้กำหนดถึงข้อห้ามปฏิบัติที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือธุรกิจประกันชีวิตดังนี้

1.3.1) ห้ามมิให้ผู้ใดทำการเป็นผู้รับประกันภัยโดยทำสัญญาประกันภัยกับบุคคลใด ๆ เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิต ตาม พ.ร.บ. ทั้ง 2 ฉบับ ตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

1.3.2) ห้ามมิให้ผู้ใดใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจว่า “ประกันวินาศภัย” หรือ “ประกันชีวิต” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน นอกจากบุคคลดังต่อไปนี้

(1) บริษัท

(2) สมาคมที่มีสมาชิกส่วนมากเป็นบริษัทหรือสมาคมที่มีสมาชิกส่วนมากเป็นพนักงานหรือลูกจ้างบริษัท

(3) สมาคมที่มีสมาชิกส่วนมากเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย

(4) สมาคมนายจ้างหรือสหภาพแรงงานที่มีสมาชิกส่วนมากเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัท

(5) ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย ใช้เพื่อเป็นคำแสดงชื่อในธุรกิจการเป็นตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยของตนแล้วแต่กรณี

(6) สถาบันการศึกษาวิชาการประกันภัยหรือสถาบันอื่นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัยซึ่งใช้เป็นคำแสดงชื่อของสถาบันนั้น

(7) กรรมการ พนักงาน ลูกจ้าง สมาชิก หรือผู้มีฐานะ ตำแหน่งหรือหน้าที่ใด ๆ ในบริษัท สมาคม สหภาพแรงงาน สถาบันการศึกษา วิชาการประกันภัยหรือสถาบันอื่นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัย ตาม (1) (2) (3) (4) และ (6) ซึ่งใช้เพื่อแสดงความเป็นกรรมการ พนักงาน ลูกจ้าง สมาชิก หรือผู้มีฐานะ มีตำแหน่งหรือหน้าที่ตนในบริษัท สมาคม สหภาพแรงงานหรือสถาบันดังกล่าว

2) การควบคุมดูแลความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันภัย

ความมั่นคงของบริษัทประกันภัยมีความสำคัญยิ่งต่อภาพพจน์ของบริษัทในอันที่จะสร้างความเชื่อถือและความมั่นใจแก่ผู้บริโภค ประกอบกับบริษัทประกันภัยเป็นเหมือนหนึ่งสถาบันการเงินที่ต้องจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างรายได้ที่ได้จากเบี้ยประกันภัยรวมทั้งรายได้อื่นที่เป็นดอกผลจากการลงทุน และรายจ่ายซึ่งได้แก่ค่าสินไหมทดแทนหรือเงินผลประโยชน์ และค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของบริษัท ดังนั้นความมั่นคงทางการเงินจึงเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐได้เข้ามาควบคุมดูแลโดยมีรายละเอียดที่จะพิจารณาต่อไปนี้

2.1) การวางหลักทรัพย์ประกันไว้กับนายทะเบียน

กฎหมายกำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องวางหลักทรัพย์ไว้กับนายทะเบียนก่อนที่จะได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทตาม พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 19, 20 และ 21 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20, 21 และ 22 โดยสรุปได้ดังนี้

(1) บริษัทประกันวินาศภัยต้องมีหลักทรัพย์ของบริษัทวางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักประกันตามประเภทของการประกันภัย โดยการกำหนดประเภทของการประกันภัยและมูลค่าของหลักทรัพย์ที่วางไว้กับนายทะเบียนดังกล่าวให้

เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ส่วนบริษัทประกันชีวิตต้องมีหลักทรัพย์ของบริษัทวางไว้กับนายทะเบียนเป็นหลักทรัพย์ประกันมีมูลค่าตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(2) หลักทรัพย์ของบริษัทประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตที่ต้องวางไว้กับนายทะเบียนจะเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือทรัพย์สินอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้

(3) บริษัทประกันวินาศภัยหรือประกันชีวิตอาจขอเปลี่ยนแปลงหลักทรัพย์ที่วางไว้ได้ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในข้อ (1) และ (2)

(4) ในกรณีที่หลักทรัพย์ประกันในข้อ(1)ของบริษัทใดมีมูลค่าลดต่ำกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งออกตาม พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 19 หรือ พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 ให้นายทะเบียนสั่งให้บริษัทนั้นนำหลักทรัพย์ประกันมาเพิ่มจนครบจำนวนที่กำหนดภายในสองเดือนนับแต่วันได้รับคำสั่ง

(5) ในกรณีที่หลักทรัพย์ประกันในข้อ (1) ของบริษัทใดมีมูลค่าเพิ่มขึ้นกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งออกตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 19หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 20 ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งถอนหลักทรัพย์ประกันส่วนที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นนั้นได้ตามคำขอของบริษัทซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ถึงมูลค่าที่เพิ่มขึ้น

2.2) เงินสำรองประกันภัย

เงินเบี้ยประกันภัยที่บริษัทประกันภัยได้รับจากผู้เอาประกันภัยนั้นเป็นรายได้รับล่วงหน้าที่มีภาระผูกพันซึ่งบริษัทจะต้องบริการให้ความคุ้มครองทราบเท่าที่กรรมธรรม์ประกันภัยยังมีผลบังคับอยู่ กฎหมายจึงกำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัย อีกทั้งต้องวางเงินสำรองไว้กับนายทะเบียนตามมาตรา 23,24 และ 26 แห่ง พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และ พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ดังนี้

- (1) ให้บริษัทประกันวินาศภัยจัดสรรเงินสำรองสำหรับ
 - (ก) เบี้ยประกันภัยที่ยังไม่ตกเป็นรายได้ของบริษัท
 - (ข) ค่าสินไหมทดแทน
 - (ค) เพื่อการอื่นตามที่รัฐมนตรีกำหนดในประกาศ

การจัดสรรทรัพย์สินไว้เป็นเงินสำรองดังกล่าวข้างต้นโดยจะเป็นเงินสดหรือ พันธบัตรรัฐบาลไทยหรือทรัพย์สินอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(2) ให้บริษัทประกันชีวิตจัดสรรเบี้ยประกันภัยไว้เป็นเงินสำรองประกันภัยสำหรับ

(ก) กรมธรรม์ประกันภัยที่ยังมีความผูกพันอยู่

(ข) เพื่อการอื่นอันจำเป็น

ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนด

(3) ให้บริษัทประกันวินาศภัยวางเงินสำรองตามข้อ (ก) ในข้อ (1) ไว้กับนายทะเบียนตามประเภทของการประกันภัยและตามอัตรา หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในประกาศ

(4) ให้บริษัทประกันชีวิตวางเงินสำรองประกันภัยเป็นมูลค่าไม่เกินร้อยละสิบห้าของเงินสำรองประกันภัยตาม ข้อ (2) ไว้กับนายทะเบียนโดยจะเป็นเงินสด พันธบัตรรัฐบาลไทยหรือทรัพย์สินอย่างอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดก็ได้

(5) เงินสำรองที่บริษัทประกันวินาศภัยหรือบริษัทประกันชีวิตได้วางไว้กับนายทะเบียนไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตลอดเวลาที่บริษัทยังมีได้เล็กน้อย และในกรณีที่บริษัทเล็กน้อยหรือล้มละลายให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้เอาประกันภัยมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือเงินสำรองประกันภัยดังกล่าว

2.3) การดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุน

เงินกองทุน หมายถึง ทรัพย์สินส่วนที่เกินกว่าหนี้สินของบริษัทตามราคาประเมินทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทที่ประเมินตาม พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535

(1) บริษัทประกันวินาศภัยต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตาม พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 27 โดยต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัยเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของเบี้ยประกันภัยสุทธิที่ได้รับทั้งหมดสำหรับปีปฏิทินที่ล่วงแล้ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่าสามสิบล้านบาท

(2) บริษัทประกันชีวิตต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตาม พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 27 โดยต้องดำรงไว้ซึ่งเงินกองทุนตลอดเวลาที่ ประกอบธุรกิจประกันชีวิตเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละสองของเงินสำรองตามมาตรา 23 ซึ่งได้กล่าวถึงแล้วในหัวข้อ 2.2) แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท

2.4) การลงทุนประกอบธุรกิจอื่น

บริษัทประกันภัยสามารถนำรายได้ที่ได้จากเบี้ยประกันภัย และเงินของผู้ถือหุ้นไปลงทุนประกอบธุรกิจอื่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์เพิ่มเติม โดยการลงทุนดังกล่าวบริษัทไม่สามารถกระทำตามความพอใจอย่างไร้ขอบเขตได้ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐได้ เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องสภาพคล่องทางการเงินของบริษัทเพื่อการชำระหนี้ที่ผูกพัน ตามสัญญาประกันภัย จึงได้กำหนดประเภทการลงทุนพร้อมเงื่อนไขการลงทุนให้บริษัท ประกันภัยได้ปฏิบัติตาม มาตรา 28 แห่งพ.ร.บ. ประกันวินาศภัยและ พ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 โดยบริษัทจะลงทุนประกอบธุรกิจอื่นได้เฉพาะที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดไว้ เท่านั้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ 3 ประการ เพื่อการลงทุนอย่างปลอดภัย ได้แก่

- (1) หลักความมั่นคง
- (2) หลักความเสี่ยง
- (3) หลักผลตอบแทน

สำหรับรายละเอียดประเภทการลงทุนและเงื่อนไขการลงทุน นักศึกษา สามารถศึกษาได้จากประกาศกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งจะได้มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับ สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงตามสมควร

2.5) การจัดทำสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และการจัดส่งรายงาน

เพื่อให้กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ สามารถทราบ ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของบริษัทประกันภัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ กฎหมายจึงได้กำหนดให้บริษัทประกันวินาศภัยหรือบริษัทประกันชีวิตดำเนินการจัดทำ สมุดทะเบียน สมุดบัญชี และจัดส่งรายงานแสดงผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินต่อ นายทะเบียน ตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 44,45,46,47,48,49, และ 50 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 40,41,43,44,45,46 และ 47 ดังต่อไปนี้

(1) ให้บริษัทประกันภัยจัดทำสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจของบริษัทตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนด และให้เก็บรักษาสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีดังกล่าวไว้ที่สำนักงานของบริษัทไม่น้อยกว่าสิบปีนับแต่วันที่ลงรายการครั้งสุดท้ายในสมุดทะเบียนหรือสมุดบัญชานั้น หรือนับแต่วันที่บริษัทพ้นจากความรับผิดชอบตามรายการที่มีความรับผิดชอบครั้งสุดท้ายนี้แล้วแต่อย่างไรจะยาวกว่า เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียขอตรวจดูได้เฉพาะรายการที่ตนเกี่ยวข้องหรือจะขอให้บริษัทคัดสำเนารายการดังกล่าวโดยรับรองว่าถูกต้องด้วยก็ได้ ทั้งนี้ต้องเสียค่าบริการตามที่นายทะเบียนกำหนด

(2) ให้บริษัทประกันภัยจัดส่งรายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทสำหรับรอบปีปฏิทินที่ล่วงแล้วต่อนายทะเบียนตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนดภายในห้าเดือนนับแต่วันสิ้นปีปฏิทิน และสำหรับบริษัทที่เป็นสาขาของบริษัทประกันภัยต่างประเทศที่ตนเป็นสาขาด้วยภายในห้าเดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของบริษัทประกันภัยต่างประเทศนั้น โดยรายงานประจำปีดังกล่าวต้องมีการรับรองโดยผู้ตรวจสอบบัญชีด้วย

(3) ถ้าปรากฏว่ารายงานประจำปีในข้อ (2) ไม่ถูกต้องหรือไม่มีรายการครบถ้วนบริบูรณ์ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้บริษัทแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องหรือครบถ้วนบริบูรณ์ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

(4) ให้บริษัทประกาศรายการย่อตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดแสดงสินทรัพย์และหนี้สินที่มีอยู่ในวันสิ้นปีปฏิทิน ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งรายงานประจำปีในหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกจำหน่ายในท้องถิ่นที่สำนักงานใหญ่ของบริษัทตั้งอยู่อย่างน้อยหนึ่งฉบับมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามวัน และให้ปิดประกาศไว้ในที่ที่เปิดเผย ณ สำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาของบริษัทไม่น้อยกว่าหนึ่งเดือนด้วย

2.6) การตรวจสอบและการปรับปรุงกิจการหรือฐานะการเงินของบริษัทประกันภัย

2.6.1) กฎหมายได้กำหนดให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของบริษัทประกันภัย และเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบให้นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 51 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต 2535 มาตรา 48 ดังนี้

(1) เข้าไปในสำนักงานของบริษัทประกันภัยในระหว่างเวลาทำการเพื่อทราบข้อเท็จจริง ในการนี้ให้มีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ จากกรรมการผู้จัดการ ที่ปรึกษา พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทและสอบถามบุคคลดังกล่าวได้

(2) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของบริษัทหรือสถานที่ใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสมุดบัญชี เอกสารหรือดวงตราหรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์และหนี้สินของบริษัท เพื่อตรวจสอบหรือประเมินราคาทรัพย์สินของบริษัทในระหว่างเวลาทำการหรือในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก

(3) สั่งให้บริษัทหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัทส่งเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ

(4) เรียกบุคคลดังกล่าวใน (1) หรือ (3) มาให้ถ้อยคำหรือสั่งให้บุคคลดังกล่าวยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงตามที่ต้องการก็ได้

2.6.2) เมื่อปรากฏหลักฐานต่อนายทะเบียนว่า บริษัทใดมีฐานะหรือดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน นายทะเบียนด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการดังกล่าวได้ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนดตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 52, 53 และ 54 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 53 และ 54 ดังนี้

(1) ในกรณีที่บริษัทดังกล่าวข้างต้นเป็นบริษัทประกันวินาศภัย นายทะเบียนจะสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนหรือจะสั่งให้บริษัทหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวด้วยก็ได้ และให้ถือว่าคำสั่งของทะเบียนเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาตามคำสั่งของนายทะเบียนดังกล่าว อนึ่งการสั่งหยุดรับประกันภัยชั่วคราวนี้ กฎหมายให้อำนาจใช้เฉพาะกับบริษัทประกันวินาศภัยเท่านั้น ไม่สามารถบังคับใช้กับบริษัทประกันชีวิต

(2) ในกรณีที่บริษัทดังกล่าวข้างต้นเป็นบริษัทประกันชีวิต นายทะเบียนจะสั่งให้เพิ่มทุนหรือลดทุนด้วยก็ได้ โดยให้ถือว่าคำสั่งนายทะเบียนเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นนับแต่วันที่กำหนดเวลาตามคำสั่งของนายทะเบียนดังกล่าว

(3) ในกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนที่จะต้องให้บริษัทประกันภัยเพิ่มทุนหรือลดทุนเพื่อให้บริษัทนั้นสามารถพยุงฐานะและการดำเนินการต่อไปได้ นายทะเบียนจะสั่งให้บริษัทเพิ่มทุนหรือลดทุนทันทีก็ได้โดยให้ถือว่าคำสั่งของนายทะเบียนดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

(4) เมื่อปรากฏหลักฐานต่อนายทะเบียนว่า บริษัทประกันภัยใดมีฐานะหรือการดำเนินการอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน หรือกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้บริษัทนั้นถอดถอนกรรมการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทผู้เป็นต้นเหตุดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้

(5) ในกรณีที่นายทะเบียนสั่งถอดถอนบุคคลตามข้อ (4) ให้บริษัทนั้นแต่งตั้งบุคคลอื่นโดยความเห็นชอบจากนายทะเบียนเข้าดำรงตำแหน่งดังกล่าวแทนภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันถอดถอน

(6) ในกรณีที่บริษัทไม่ถอดถอนบุคคลดังกล่าวหรือถอดถอนแล้วไม่แต่งตั้งบุคคลอื่นเข้าดำรงตำแหน่งแทน นายทะเบียนมีอำนาจสั่งถอดถอนบุคคลดังกล่าวหรือแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปดำรงตำแหน่งเป็นเวลาไม่เกินสามปี โดยได้รับค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยให้จ่ายจากทรัพย์สินของบริษัทนั้น

(7) ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งให้บริษัทประกันวินาศภัยหยุดรับประกันวินาศภัยเป็นการชั่วคราวตามข้อ (1) ห้ามมิให้กรรมการ พนักงาน และลูกจ้างของบริษัทสั่งจ่ายเงินของบริษัทหรือทำการเคลื่อนย้ายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของบริษัทเว้นแต่เป็นการจ่ายเงินเดือนหรือค่าจ้างแก่พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทตามปกติ สำหรับการจ่ายเงินอื่นให้เป็นไปตามที่นายทะเบียนกำหนด และให้บริษัทรายงานเป็นหนังสือให้นายทะเบียนทราบถึงบรรดาเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ทั้งหมดของบริษัทภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

2.7) การควบคุมบริษัท

เมื่อนายทะเบียนให้บริษัทประกันชีวิตดำเนินการต่าง ๆ แล้ว แต่ฐานะการเงินและการดำเนินงานของบริษัทก็ยังไม่ดีขึ้น รัฐมนตรีจะสั่งให้มีการควบคุมบริษัทนั้นหรือจะมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจของบริษัทนั้นก็ได้ตาม

พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 55 ,56, 57, 58, 59, 60, 61, 62 และ 63
ดังนี้

(1) เมื่อมีการควบคุมบริษัทประกันชีวิตใด ให้นายทะเบียนแจ้งคำสั่งนั้นไปยังบริษัทและให้ปิดคำสั่งนั้นไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของบริษัทนั้นกับทั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกจำหน่ายในท้องถิ่นที่สำนักงานใหญ่ของบริษัทตั้งอยู่อย่างน้อยสองฉบับ

(2) เมื่อมีการควบคุมบริษัทประกันชีวิตใด ให้รัฐมนตรีตั้งคณะกรรมการควบคุมบริษัทนั้นประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคนและกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคน โดยมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินกิจการของบริษัทนั้นได้ทุกประการและอาจได้รับเงินค่าตอบแทนในการปฏิบัติหน้าที่โดยจ่ายให้จากทรัพย์สินของบริษัท และการแต่งตั้งคณะกรรมการนี้ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(3) เมื่อประกาศมีการควบคุมบริษัทประกันชีวิตใดห้ามมิให้กรรมการและพนักงานของบริษัทดำเนินกิจการของบริษัทนั้น เว้นแต่จะได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการควบคุมบริษัท

(4) เมื่อมีการควบคุมบริษัทประกันชีวิตใด ให้กรรมการ พนักงาน และลูกจ้างของบริษัทนั้น จัดการตามควรเพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สินและประโยชน์ของบริษัทไว้และรับรายงานกิจการและมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตรา และสิ่งอื่น ๆ อันเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของบริษัทให้แก่คณะกรรมการควบคุมบริษัทนั้นโดยมิชักช้า

(5) คณะกรรมการควบคุมบริษัทมีอำนาจสั่งให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้แสดงหรือส่งสมุดบัญชีเอกสาร ดวงตรา และหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินของบริษัทที่ถูกควบคุม

(6) เมื่อคณะกรรมการควบคุมบริษัทเห็นว่าบริษัทที่ถูกควบคุมจะดำเนินกิจการของตนเองต่อไปได้ให้รายงานต่อรัฐมนตรี ถ้ารัฐมนตรีเห็นสมควรจะมีคำสั่งให้เลิกการควบคุมก็ได้ และให้นายทะเบียนแจ้งคำสั่งนั้นไปยังบริษัทพร้อมกับให้ประกาศคำสั่งในราชกิจจานุเบกษาและหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกจำหน่ายในท้องถิ่นที่สำนักงานใหญ่ของบริษัทตั้งอยู่อย่างน้อยสองฉบับ

(7) เมื่อคณะกรรมการควบคุมบริษัทเห็นว่าบริษัทที่ถูกควบคุมไม่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้และมีเหตุสมควรเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตให้รายงานต่อรัฐมนตรี ถ้ารัฐมนตรีเห็นว่ามีความเสี่ยงที่จะมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตของบริษัทนั้นเสียก็ได้

อนึ่งการควบคุมบริษัทประกันภัยก่อนการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจใช้ได้สำหรับบริษัทประกันชีวิตเท่านั้น ไม่ใช้กับบริษัทประกันวินาศภัย

2.8) ข้อห้ามปฏิบัติสำหรับบริษัทประกันภัย

เพื่อความมั่นคงทางการเงินของบริษัทประกันวินาศภัยและบริษัทประกันชีวิต กฎหมายได้บัญญัติข้อห้ามปฏิบัติไว้ใน พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 31 และ 33 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 33 และ 34 โดยห้ามมิให้บริษัทประกันภัยกระทำการดังต่อไปนี้

(1) ห้ามมิให้บริษัทประกันวินาศภัยประกอบธุรกิจประกันชีวิต และห้ามมิให้บริษัทประกันชีวิตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย

(2) ลดทุนโดยมิได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายทะเบียนโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

(3) ผากเงินไว้ที่อื่นนอกจากที่ธนาคาร บริษัทเงินทุนหรือบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

(4) เก็บเงินสดไว้ที่อื่นนอกจากเก็บไว้ที่สำนักงานของบริษัท

(5) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่กรรมการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทเพื่อเป็นค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับหรือเนื่องจากธุรกิจหรือการกระทำใด ๆ เว้นแต่เป็นการจ่ายบำเหน็จ เงินเดือน โบนัส หรือเงินอย่างอื่นที่พึงจ่ายตามปกติ

(6) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดให้แก่ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัย นอกจากเงินค่าจ้างหรือบำเหน็จที่พึงจ่ายตามปกติ

(7) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดล่วงหน้าให้แก่บุคคลใดเป็นค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนสำหรับงานที่จะทำให้แก่บริษัท

(8) จ่ายค่าบำเหน็จให้แก่บุคคลที่ช่วยให้มีการทำสัญญา
ประกันภัยซึ่งมิใช่ตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้าประกันภัยของบริษัท

(9) ชื่อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์เว้นแต่

(ก) เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับประกอบธุรกิจหรือ
สำหรับใช้เพื่อสวัสดิการของพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทตามสมควร

(ข) เพื่อใช้สำหรับการลงทุนประกอบธุรกิจอื่นที่รัฐ

มนตรีประกาศกำหนด

(ค) เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทได้มาจากการรับ

ชำระหนี้หรือจากการบังคับจำนอง

การมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ตามข้อ (ก) (ข) และ(ค) ต้องได้รับอนุญาต
เป็นหนังสือจากนายทะเบียน โดยนายทะเบียนจะกำหนดเงื่อนไขด้วยก็ได้ และเมื่อบริษัทมิ
ได้ใช้อสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวในข้อ (ก) และ (ข) เมื่อใด ให้จำหน่ายภายในเก้าปีนับแต่
วันที่เลิกใช้ ส่วนอสังหาริมทรัพย์ตามข้อ (ค) ให้จำหน่ายภายในเก้าปีนับแต่วันที่ได้มา เว้น
แต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนให้มีไว้ใช้ในกิจการตาม ข้อ (ก) และ (ข)

(10) ให้ประโยชน์เป็นพิเศษแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับ
ประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยนอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย

(11) รับชำระเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัยลดลงต่ำ
กว่าจำนวนที่ต้องชำระ

(12) ห้ามมิให้บริษัทประกันวินาศภัยรับประกันวินาศภัย
เกินกว่าจำนวนดังต่อไปนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากนายทะเบียน

(ก) รับประกันอัคคีภัยรายเดียวหรือหลายรายรวม
กันเพื่อวินาศภัยเดียวกันภายในเขตที่นายทะเบียนกำหนด ทั้งนี้โดยมีจำนวนเงินเอาประกัน
ภัยเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน

(ข) รับประกันวินาศภัยยานพาหนะทางบก ทางน้ำ
ทางอากาศและบุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในยานพาหนะนั้น และการประกันภัยค่าจูนเพื่อ
วินาศภัยอันเดียวกัน ทั้งนี้โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยแต่ละยานพาหนะเกินกว่าร้อยละ
สิบของเงินกองทุน

(ค) รับประกันวินาศภัยอื่นนอกจาก (ก) หรือ (ข) โดยมีจำนวนเงินเอาประกันภัยรายหนึ่งเกินกว่าร้อยละสิบของเงินกองทุน

ในกรณีที่มีการประกันภัยต่อซึ่งวินาศภัย ตาม (ก) หรือ (ข) หรือ (ค) โดยมีผลบังคับพร้อมกับการรับวินาศภัย มิให้นำจำนวนเงินที่เอาประกันภัยต่อเข้าอยู่ในจำนวนที่กำหนดตาม (ก) (ข) หรือ (ค)

3) การเลิกกิจการและการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัย เพื่อให้ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เสียประโยชน์จากการเลิกกิจการของบริษัทประกันภัยหรือการประกอบธุรกิจประกันภัยในแนวทางที่ไม่ถูกต้อง รัฐจึงได้กำหนดให้มีการควบคุมดูแลการเลิกกิจการและการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยให้ดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายใน พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 57, 59, 60, 61 และ 62 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 51, 64, 65, 66 และ 67 ดังนี้

3.1) เมื่อบริษัทประกันภัยใดประสงค์จะเลิกกิจการ ให้บริษัทนั้นแจ้งความประสงค์ที่จะเลิกกิจการต่อนายทะเบียนให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามเดือนก่อนเลิกกิจการ

3.2) รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยเมื่อปรากฏแก่รัฐมนตรีว่าบริษัทมีลักษณะดังนี้

(1) มีหนี้สินเกินกว่าทรัพย์สินหรือมีฐานะการเงินไม่มั่นคงอันอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน

(2) ผ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ หรือกฎกระทรวงเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด หรือประกาศที่ออกหรือกำหนดตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐมนตรี นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ในเมื่ออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน

(3) หยุดประกอบธุรกิจประกันภัยโดยไม่มีเหตุอันสมควร

(4) ประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายหรือคืนโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือจ่ายคืนไปโดยไม่สุจริต

(5) ถ้าประกอบธุรกิจประกันภัยต่อไปจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เอาประกันภัยหรือประชาชน

3.3) ในกรณีที่บริษัทซึ่งเป็นสาขาของบริษัทประกันภัยต่างประเทศ เล็กกิจการหรือในกรณีที่บริษัทประกันภัยถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ต้องมีการชำระบัญชีโดยให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ชำระบัญชี การใดที่เป็นอำนาจหน้าที่ของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียน

3.4) เพื่อประโยชน์ในการชำระบัญชีตาม ข้อ 3.3) ให้ถือว่าบริษัท ซึ่งเป็นสาขาของบริษัทประกันภัยต่างประเทศเป็นบริษัทจำกัด และเพื่อประโยชน์แก่การนี้ ให้ถือว่านายทะเบียนและกรรมการประกันภัยเป็นนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทหรือสำนักงาน ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วแต่กรณี และการเสนอ รายงานต่อที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นให้เสนอต่อนายทะเบียน แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงสิทธิเรียกร้องใด ๆ ที่มีต่อบริษัทประกันภัยต่างประเทศนั้น โดยผู้ชำระบัญชีซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอาจ ได้รับเงินค่าตอบแทนตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยให้จ่ายจากทรัพย์สินของบริษัท

4) การควบคุมดูแลเรื่องกรรมธรรม์ประกันภัย

กรรมธรรม์ประกันภัยเป็นหลักฐานแห่งสัญญาประกันภัยที่ระบุถึงข้อตกลงทั้งหลายของคู่สัญญา (ผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัย) ดังนั้นกรรมธรรม์ประกันภัยจึงถือเป็นเอกสารสำคัญยิ่งสำหรับคู่สัญญาในการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามสัญญาเพื่อ การรับผลประโยชน์อันพึงจะได้รับจากสัญญาดังกล่าว ในการนี้รัฐจึงต้องเข้าควบคุมดูแลให้ กรรมธรรม์ประกันภัยเป็นเอกสารที่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องใน สัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 867 และตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศ ภัย พ.ศ.2535 มาตรา 29 และ 31 หรือตาม พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 29,31 และ 33 ดังนี้

4.1) กรรมธรรม์ประกันภัย ต้องลงลายมือชื่อผู้รับประกันภัย และมีรายการดังต่อไปนี้

- (1) วัตถุประสงค์เอาประกันภัย
 - (2) ภัยใดซึ่งผู้รับประกันภัยรับเสี่ยง
 - (3) ราคาแห่งมูลประกันภัย ถ้าหากได้กำหนดกันไว้
 - (4) จำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัย
- (๖) จากหนังสือเวียนระหว่างกรมการประกันภัยและกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

(6) ถ้าหากสัญญาประกันภัยมีกำหนดเวลา ต้องลงเวลาเริ่มต้น และเวลาสิ้นสุดไว้ด้วย

(7) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับประกันภัย

(8) ชื่อหรือยี่ห้อของผู้เอาประกันภัย

(9) ชื่อของผู้รับประกันภัย ถ้าจะพึงมี

(10) วันทำสัญญาประกันภัย

(11) สถานที่และวันที่ได้ทำกรมธรรม์ประกันภัย

4.2) กรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย ต้องเป็นไปตามแบบและข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้รวมทั้งเอกสาร ประกอบหรือแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยด้วย

4.3) แบบและข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบตามข้อ 4.2) เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ นายทะเบียนจะสั่งให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมหรือยกเลิกแบบหรือข้อความนั้นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

4.4) ในกรณีที่บริษัทประกันภัยออกกรมธรรม์ประกันภัยแตกต่างไปจากแบบหรือข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ประกันภัยมีสิทธิเลือกให้บริษัทต้องรับผิดชอบในการชำระหนี้ตามแบบ กรมธรรม์ประกันภัยหรือข้อความที่บริษัทออกให้ นั้น หรือตามแบบหรือข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้แล้วก็ได้ และไม่ว่าผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยตาม กรมธรรม์ประกันภัยจะใช้สิทธิดังกล่าวนี้ประการใดหรือไม่ย่อมไม่เป็นเหตุให้บริษัทพ้น ความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

4.5) ในกรณีที่บริษัทประกันภัยออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยใช้แบบหรือ ข้อความที่นายทะเบียนมิได้ให้ความเห็นชอบ ผู้เอาประกันภัยจะเลือกให้บริษัทต้องรับผิดชอบ ตามกรมธรรม์ประกันภัยนั้น หรือจะบอกเลิกสัญญาประกันภัยนั้นเสียและให้บริษัทคืน เบี้ยประกันภัยทั้งสิ้นที่ได้ชำระไว้แล้วแก่บริษัทก็ได้ และไม่ว่าผู้เอาประกันภัยจะใช้สิทธิดัง กล่าวนี้ประการใดหรือไม่ย่อมไม่เป็นเหตุให้บริษัทพ้นความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราช บัญญัตินี้

4.6) ห้ามมิให้บริษัทประกันภัยออกกรมธรรม์ประกันภัยโดยไม่มีลายมือชื่อของกรรมการผู้มีอำนาจผูกพันบริษัทและไม่ได้ประทับตราของบริษัทตามที่จดทะเบียนไว้หรือไม่มีลายมือชื่อของผู้จัดการสาขาของบริษัทประกันภัยต่างประเทศตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันภัยและไม่ได้ประทับตราของบริษัทนั้นด้วย ถ้ามี

4.7) ห้ามมิให้บริษัทประกันชีวิตออกกรมธรรม์ประกันภัย โดยระบุจำนวนเงินอันจะพึงใช้ให้เป็นเงินตราต่างประเทศแก่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์ ทั้งนี้เพราะอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเคลื่อนไหวตามภาวะเศรษฐกิจอย่าง ต่อเนื่อง

5) การควบคุมดูแลเรื่องอัตราเบี้ยประกันภัย

ตามที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้นว่าอัตราเบี้ยประกันภัยเปรียบได้กับระดับราคาสินค้าโดยทั่วไป แต่การคำนวณเพื่อกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยนั้นค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อนกว่า เพราะค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ที่สำคัญของโครงสร้างต้นทุนไม่สามารถทราบค่าที่แน่นอนได้ ต้องคำนวณหาความน่าจะเป็นของค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยอาศัยข้อมูลตัวเลขค่าใช้จ่ายในอดีตเป็นฐาน แล้วจึงนำตัวเลขที่คำนวณได้นั้นมาพิจารณากำหนดอัตราเบี้ยประกันภัย ฉะนั้นเพื่อความปลอดภัยบริษัทประกันภัยอาจกำหนดไว้ให้สูง ดังนั้นรัฐจึงต้องควบคุมดูแลให้อัตราเบี้ยประกันภัยดังกล่าวอยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยอัตราเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสมนั้นควรมีลักษณะ

(1) มีความพอเพียง หมายถึง อัตราเบี้ยประกันภัยที่กำหนดขึ้นต้องพอเพียงที่จะครอบคลุมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบริษัทประกันภัย และต้องทำให้บริษัทได้รับกำไร ณ ระดับหนึ่งที่พอแก่การดำเนินธุรกิจต่อไปอย่างต่อเนื่อง

(2) ไม่มากเกินไป หมายถึง อัตราเบี้ยประกันภัยที่กำหนดขึ้นควรต้องสอดคล้องกับสภาพความเสี่ยงภัยที่บริษัทประกันภัยรับโอนมา ต้องไม่สูงจนเกินไป

(3) ต้องยุติธรรมในทางปฏิบัติ หมายถึง อัตราเบี้ยประกันภัยสำหรับภัยที่มีลักษณะความเสี่ยงที่เหมือนกันควรต้องเป็นอัตราเดียวกัน บริษัทต้องปฏิบัติต่อผู้เอาประกันภัยทุกรายด้วยความเสมอภาคกัน

เพื่อให้อัตราเบี้ยประกันภัยมีลักษณะตามที่กล่าวมา กฎหมายจึงกำหนดให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตามมาตรา 30 แห่ง พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย และ พ.ร.บ. ประกันชีวิต 2535 ดังนี้

(1) อัตราเบี้ยประกันภัยที่บริษัทประกันภัยกำหนด จะต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน

(2) อัตราเบี้ยประกันภัยที่นายทะเบียนเห็นชอบแล้ว เมื่อนายทะเบียนเห็นสมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ นายทะเบียนจะสั่งให้เปลี่ยนอัตรานั้นเสียใหม่ก็ได้ การเปลี่ยนอัตราใหม่ไม่มีผลกระทบต่อกรมธรรม์ประกันภัยที่ได้กำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบไว้ก่อนแล้ว

6) การควบคุมดูแลเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

การที่ผู้เอาประกันภัยซึ่งได้แก่ธุรกิจหรือประชาชนทั่วไปได้ทำประกันวินาศภัยและประกันชีวิตก็เพื่อคาดหวังที่จะได้รับความคุ้มครอง โดยสามารถได้รับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเงินผลประโยชน์ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ตนตามข้อตกลงในสัญญาประกันภัย ฉะนั้นรัฐจึงต้องควบคุมดูแลเพื่อให้ผู้เอาประกันภัยได้รับประโยชน์หรือได้รับการปฏิบัติจากบริษัทประกันภัยอย่างเป็นธรรม

โดยกฎหมายได้กำหนดให้บริษัทประกันภัยดำเนินการเกี่ยวกับการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 36 และ 38 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 37 และ 39 ดังนี้

6.1) ห้ามมิให้บริษัทประกันภัยประวิงการจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือประวิงการคืนเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่ายคืนแก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือจ่ายหรือคืนโดยไม่สุจริต

6.2) การกระทำหรือปฏิบัติใด ๆ ของบริษัทประกันภัยที่ถือว่าเป็นการประวิงการจ่ายตามข้อ 6.1) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและระยะเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

6.3) ในการติดต่อกับประชาชน บริษัทประกันภัยต้องเปิดทำการตามวันและเวลาที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและถ้าบริษัทจะเปิดทำการเกินกว่าที่กำหนดก็ได้ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อประชาชนผู้มาติดต่อ และในทางปฏิบัติบริษัทประกันวินาศภัยจะมีหน่วยงานรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้บริการในการสำรวจภัย และดำเนินการเรื่องเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยมิชักช้า

นอกจากนี้กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ในฐานะผู้ควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย ยังได้จัดหน่วยงานเพื่อการรับเรื่องร้องเรียนในกรณีที่มีได้รับความเป็นธรรมจากการปฏิบัติของบริษัทประกันภัยโดยเฉพาะในเรื่องการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค โดยเมื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้รับเรื่องร้องเรียนแล้วก็สามารถใช้อำนาจที่กฎหมายมอบให้ตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 51(3) และ (4) หรือตาม พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 48(3) และ (4) ดำเนินการสั่งให้บริษัทหรือผู้เกี่ยวข้องส่งเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ รวมทั้งการเรียกตัวบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือยื่นคำชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงตามที่ต้องการ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคได้

4.2 บทบาทของรัฐในการควบคุมดูแลตัวแทนและนายหน้าประกันภัย

ตัวแทนและนายหน้าประกันภัยจัดได้ว่าเป็นคนกลางในช่องทางการจัดจำหน่ายที่อยู่ระหว่างบริษัทประกันภัยและผู้เอาประกันภัย ดังนั้นจึงเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจของบริษัทประกันภัยเพราะเป็นผู้สร้างยอดขายนำรายได้สู่บริษัท ในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้เสนอสินค้าที่เหมาะสมให้แก่ผู้บริโภค โดยเฉพาะความคุ้มครองที่ปรากฏในรูปของกรมธรรม์ประกันภัยนั้นเป็นสินค้าที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนต่อความเข้าใจก่อนตัดสินใจซื้อ ตัวแทนและนายหน้าประกันภัยจึงเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคค่อนข้างมาก

ด้วยความสำคัญของตัวแทนและนายหน้าประกันภัยที่มีต่อระบบประกันภัย รัฐจึงต้องควบคุมดูแลให้ตัวแทนและนายหน้าประกันภัยได้ปฏิบัติหน้าที่ในแนวทางที่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 โดยแยกพิจารณาดังต่อไปนี้

1) การขออนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันภัย

ตามที่ตัวแทนและนายหน้าประกันภัยมีความสำคัญต่อระบบการประกันภัยค่อนข้างมาก รัฐจึงได้กำหนดให้การเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันภัยได้นั้นต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนผู้มีอำนาจตามกฎหมาย

1.1) คุณสมบัติตัวแทนประกันภัย

ตาม พ.ร.บ.ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 64 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69 ได้กำหนดคุณสมบัติของตัวแทนประกันภัยไว้ดังต่อไปนี้

- (1) บรรลุนิติภาวะ
- (2) มีภูมิลำเนาในประเทศไทย
- (3) ไม่เป็นวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต เว้นแต่ได้พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (5) ไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย
- (6) ไม่เป็นนายหน้าประกันภัย
- (7) ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยหรือใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยในระยะเวลาสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต
- (8) ได้รับความศึกษาวิชาประกันภัยจากสถาบันการศึกษาที่นายทะเบียนประกาศกำหนด หรือสอบความรู้เกี่ยวกับการประกันภัยได้ตามหลักสูตรและวิธีการที่นายทะเบียนประกาศกำหนด

1.2) คุณสมบัตินายหน้าประกันภัย

ตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 67 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 72 ได้กำหนดคุณสมบัติของนายหน้าประกันภัยไว้ดังต่อไปนี้

1.2.1) บุคคลธรรมดาซึ่งจะขอใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยได้ต้องไม่เป็นตัวแทนประกันภัย หรือเป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือลูกจ้างของบริษัทใด และให้นำความในข้อ 1.1) (1) (2) (3) (4) (5) (7) และ (8) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

1.2.2) นิติบุคคลอาจขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยได้เมื่อ

- (1) นิติบุคคลนั้นมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย

- (2) กิจการดังกล่าวอยู่ในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น
- (3) นิติบุคคลนั้นมีพนักงานหรือลูกจ้างที่ได้รับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นผู้ทำการแทนนิติบุคคลดังกล่าว
- (4) นิติบุคคลนั้นต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยในระยะสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาต

1.3) ขั้นตอนการพิจารณาออกใบอนุญาต

ตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 65 และ 68 หรือพ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 70 และ 73 ได้กำหนดขั้นตอนการพิจารณาออกใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันภัยดังนี้

(1) ผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 1.1) ประสงค์จะเป็นตัวแทนประกันภัยของบริษัทใด ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทให้ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันภัยซึ่งต้องเป็นแบบตามที่นายทะเบียนกำหนด

(2) เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำขอตาม (1) เป็นที่พอใจแล้วให้ออกใบอนุญาตให้ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันภัยของบริษัทที่แสดงความต้องการโดยระบุชื่อบริษัทให้ชัดเจน เมื่อได้ออกใบอนุญาตแล้วให้แจ้งให้บริษัททราบ

(3) ผู้ที่เป็นตัวแทนประกันภัยของบริษัทใดอยู่แล้ว อาจขอรับใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกันภัยของบริษัทอื่นอีกได้ คำขอรับใบอนุญาตเช่นนี้ผู้ขอต้องยื่นหนังสือแสดงความยินยอมของบริษัทที่ผู้นั้นเป็นตัวแทนประกันภัยอยู่แล้ว พร้อมด้วยหนังสือแสดงความต้องการของบริษัทใหม่ที่ต้องมีข้อความแสดงไว้ด้วยว่าบริษัทใหม่นั้นได้ทราบแล้วว่าผู้ขอเป็นตัวแทนประกันภัยของบริษัทใดอยู่แล้ว เมื่อนายทะเบียนได้ออกใบอนุญาตแล้วให้แจ้งบริษัทที่เกี่ยวข้องทราบ

สำหรับหนังสือแสดงความยินยอมและหนังสือแสดงความต้องการดังกล่าวต้องเป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนด

(4) บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ 1.2) ประสงค์จะเป็นนายหน้าประกันภัย ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดต่อนายทะเบียน โดยการออกใบอนุญาตให้นิติบุคคลเป็นนายหน้าประกันภัยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขนายทะเบียนกำหนด

2) การปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนและนายหน้าประกันภัย

ตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 66 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 73 ได้ระบุให้

- (1) ตัวแทนประกันภัยอาจทำสัญญาประกันภัยในนามของบริษัทประกันภัยได้ เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดจากบริษัท
- (2) ตัวแทนหรือนายหน้าประกันภัยหรือพนักงานของบริษัทซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน อาจรับเบี้ยประกันภัยในนามของบริษัทได้เมื่อได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท

3) การตรวจสอบการปฏิบัติงานของนายหน้าประกันภัย

ตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 69,70,71 และ 75 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 74,75,76 และ 80 ได้กำหนดแนวทางการตรวจสอบการปฏิบัติงานของนายหน้าประกันภัยไว้ดังนี้

- (1) นายหน้าประกันภัยต้องมีสำนักงานตามที่ระบุไว้ในคำขอรับใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัย ในกรณีย้ายสำนักงานต้องแจ้งต่อนายทะเบียนเป็นหนังสือภายในห้าวันนับแต่วันที่ย้าย
- (2) ให้นายหน้าประกันภัยจัดทำสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และเอกสารเกี่ยวกับธุรกิจของตนตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนด โดยให้ลงรายการเกี่ยวกับเหตุที่เกิดในสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และเอกสารภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มิเหตุจะต้องลงรายการนั้น
- (3) ให้นายหน้าประกันภัยเก็บรักษาสมุดทะเบียน สมุดบัญชี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจตน รวมทั้งเอกสารประกอบการลงสมุดทะเบียนและสมุดบัญชีไว้ที่สำนักงานของตนไม่น้อยกว่าห้าปีนับแต่วันลงรายการครั้งสุดท้ายในสมุดทะเบียนหรือสมุดบัญชานั้น
- (4) เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของนายหน้าประกันภัย นายทะเบียนและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเรียกให้นายหน้าประกันภัยมาให้ถ้อยคำ หรือสั่งให้ส่งสมุดทะเบียน สมุดบัญชี หรือเอกสารใด ๆ หรือให้ส่งรายงานตามแบบและรายการที่นายทะเบียนกำหนดเพื่อตรวจสอบ หรือจะเข้าไปในสำนักงานของ

บุคคลดังกล่าวในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจสอบได้ ในการ
นี้ นายหน้าประกันภัยต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

4) อายุของใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนและ นายหน้าประกันภัย

ตาม พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 72,72,76 และ
77 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต มาตรา 77,78,81 และ 82 ได้กำหนดเกี่ยวกับอายุของใบ
อนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันภัยไว้ดังนี้

4.1) ใบอนุญาตของตัวแทนประกันภัยและนายหน้าประกันภัยใหม่อายุ
1 ปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาต ถ้าผู้รับใบอนุญาตดังกล่าวประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาต
ให้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตต่อนายทะเบียนตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดภายในสอง
เดือนก่อนใบอนุญาตจะสิ้นอายุ และถ้าผู้ได้รับใบอนุญาตได้ต่ออายุใบอนุญาตครบสอง
คราวติดต่อกันแล้วและได้ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตต่อไป ให้ใบอนุญาตที่ออกให้ในคราว
ต่อไปนั้นมีอายุห้าปี

4.2) นายหน้าประกันภัยผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ผู้จัดการ
พนักงาน หรือลูกจ้างในบริษัทใดให้ใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัยของผู้นั้นสิ้นสุดลง

4.3) นายทะเบียนมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นตัวแทนประกัน
ภัยหรือนายหน้าประกันภัย เมื่อปรากฏแก่นายทะเบียนว่าตัวแทนประกันภัยหรือนายหน้า
ประกันภัยนั้น มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติ แห่ง พ.ร.บ.
ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 หรือ พ.ร.บ. ประกันชีวิต พ.ศ. 2535

(2) ขาดคุณสมบัติตามข้อ 1.1) หรือ 1.2) แล้วแต่กรณี

(3) ดำเนินงานทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้
เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยหรือประชาชน

เมื่อนายทะเบียนสั่งเพิกถอนใบอนุญาตแล้วให้แจ้งคำสั่งนั้นไปยังผู้ถูกสั่ง
เพิกถอนใบอนุญาต

4.4) ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในสิบ
ห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

นอกจากบทบาทของรัฐในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัยดังได้กล่าวมาแล้ว รัฐยังมีบทบาทในการกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติในเรื่องความคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป

คำถามท้ายบท

1. ทำไมรัฐบาลจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแลธุรกิจประกันภัย และทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ใด อธิบาย
2. เงินสำรองประกันภัยหมายถึงอะไร และกฎหมายได้กำหนดให้บริษัทประกันภัยต้องดำเนินการเกี่ยวกับเงินสำรองประกันภัยอย่างไร อธิบาย
3. รัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทควบคุมดูแลให้กรมธรรม์ประกันภัยเป็นเอกสารที่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันภัยได้อย่างไร อธิบาย
4. อัตราเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสมควรมีลักษณะอย่างไร และกฎหมายได้กำหนดให้บริษัทประกันภัยปฏิบัติตนอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องอัตราเบี้ยประกันภัย
5. จงอธิบายถึงขั้นตอนการพิจารณาออกใบอนุญาตเป็นตัวแทนและนายหน้าประกันภัยมาโดยละเอียด
